

L'any internacional de l'ONU contra la desertificació.

L'AMAZÒNIA AGONITZA

Dades de la Comissió de la CNBB per a l'Amazònia
Elaboració de l'Agenda Llatinoamericana

Les dades

Una àrea que ocupa gairebé el 50% del territori del Brasil, considerada el pulmó del món per la presència d'una imponent selva tropical, amb el riu més llarg i amb més cabal d'aigua potable de la Terra, amb fauna, flora i minerals, és ferida mortalment pel guany de molts. L'Amazònia fa dècades que agonitza. La depredació, la desforestació, la biopirateria, les cremadisses, el narcotràfic, l'engrandiment de les perifèries urbanes amb la superpoblació, la invasió i el menyspreu per les àrees indígenes, són reptes que demanen a crits la intervenció de les persones conscients.

El darrer any, la desforestació de l'Amazònia – patrimoni de la Humanitat per la seva riquesa en aigua, oxigen, biodiversitat i pedres precioses – ha assolit un dels punts més alts des que se'n té registre: entre el 2003 i el 2004 la reserva de biodiversitat més gran del món ha perdut més de 26 mil quilòmetres quadrats, una superfície semblant a la de Bèlgica, un 6% més que l'any abans. És un capítol més en la història de depredació incessant que ja ha acabat amb 680 mil km² d'aquest territori (el 17,5% de la selva brasilera), una àrea equivalent a França i Portugal junts. La selva amazònica perd una superfície de cinc camps de futbol cada minut.

L'organització ecologista Greenpeace ha assenyalat que les causes principals de la desforestació són el conreu en terrenys de selva (principalment soja) i la tala il·legal.

Les causes

El coordinador de Greenpeace a l'Amazònia, Paulo Adario, opina que la persistència de la desforestació mostra la impotència del govern brasiler. La crítica principal va dirigida a la contradicció del Govern actual, que per un costat té un ministeri de Medi Ambient que llença projectes per protegir l'Amazònia i, per l'altre, dóna suport a l'"agronegoci" –especialment al monocultiu de la soja– una de les causes principals de la desforestació indiscriminada.

El productor i exportador de soja més gran del món és el governador de l'Estat de Mato Grosso, Blairo Maggi, conegut com "El Rei de la soja". Precisament aquest Estat

brasiler és el responsable del 48% de la desforestació, que ha crescut considerablement des que el propietari del grup Maggi va arribar a ser-ne el governador el 2003. Aquell any, Maggi va facturar 532 milions de dòlars, un 28% més que el 2002, abans de ser governador.

La tala de la selva per conrear-hi soja transgènica és el focus de les reclamacions dels grups ambientalistes. Fa poc el Congrés brasiler, per iniciativa del Govern de Lula, va aprovar la legalització d'aquest conreu genèticament modificat. Segons Paulo Adario, el model econòmic brasiler actual, basat en l'exportació agrícola que genera superàvit per pagar el deute extern, i l'explotació il·legal de les fustes, són els responsables de la destrucció de l'Amazònia.

A la regió hi ha una espècie d'"Estat paral·lel" format per hisendats i llenyataires que desafien el poder públic i en molts de casos treballen "associats": les indústries fusteres il·legals compren els arbres "sobrants" de la tala que realitzen els terratinents per expandir els seus conreus.

La causa última

La causa última és que aquesta darrera àrea verge del planeta l'estem devorant nosaltres. Sí, cruspida per la població humana. La carn bovina i la soja, presents a la nostra vida diària, tenen un paper ben important en aquesta destrucció. Els nostres patrons de consum estan acabant amb el bosc més important del planeta, provocant unes conseqüències que afecten tota la humanitat. La biodiversitat, el clima i les nacions indígenes són qüestions planetàries, i irresistibles.

El progrés, el desenvolupament, el nostre model de civilització han creat una cultura de la producció, promovent la societat de consum en la lògica de la compra-venda, sense tenir en compte que no tot té una durada eterna. El futur de la Terra no és tan prometedor, sobretot per a la majoria. Les crides constants alerten el govern i la societat brasilera urgint mesures que aturin la desforestació. "Els investigadors i científics adverteixen que, si continua el ritme actual de desforestació, n'hi haurà prou amb 50 anys perquè desaparegui tota la selva, amb la qual cosa s'està afectant ja l'escalfament planetari".

Nova comprensió de l'Amazònia

L'Amazònia, malgrat això, no necessita seguir el model que va seguir la Selva Atlàntica, ja destruïda. Una nova manera de comprendre l'Amazònia per part de tots els brasilers, però sobretot per les comunitats de la mateixa Amazònia en l'organització i la decisió de les seves prioritats, podria frenar i fins i tot aturar aquest camí que ens duu cap a la destrucció total.

Ja hem acabat amb les selves més grans del Nord-est brasiler. Més del 95% dels boscos de Rio Grande do Sul també han desaparegut. Grans boscos d'araucàries, cedres, ipès i timbaúves, van caure, víctimes de l'expansió dels camps de conreu i de les pastures per als vedells. Després va ser el torn del Paranà, amb la tala de les pinedes, seguit del Mato Grosso i Santa Catarina... El 1970 va començar el torn del Nord: un milió de brasilers van peregrinar per la BR 364 en direcció a Acre i a Rondônia, martiritzant els indis i abatent boscos, per no parlar del Parà, considerada avui una de les regions més devastades i devorades no només per la voracitat dels estrangers, sinó dels mateixos brasilers.

Fa molt que ho sentim: el planeta Terra està greument malalt, i la seva vida en perill. L'Amazònia, el conjunt continuat de selves tropicals més gran de tot el planeta, si es destrueix, encara que sigui parcialment, pot provocar el desequilibri total de l'ecosistema, amenaçant la supervivència de la mateixa espècie humana. Per la seva part, la majoria dels homes i dones no aconsegueixen desvetllar-se davant d'aquest desastre imminent, que es pot desencadenar en qualsevol moment si no s'hi mobilitza tothom. El planeta Terra no el podrà salvar un sol grup... Haurà d'haver-hi la col·laboració de tothom, i prendre consciència de la necessitat de canviar d'actitud per instaurar una nova relació amb els valors i amb la natura, per entendre "la Humanitat com a part d'un vast univers en evolució" i "la Terra com la nostra llar, viva". I sentir, en definitiva, que en som part.

És urgent doncs una nova ètica i una nova espiritualitat que ens ajudin a construir un nou pensament i una nova actitud existencial. La nostra filosofia i el nostre pensament han estat dominats llargament per l'"antropocentrisme", segons el qual l'ésser humà es considerava amo absolut i sense límits de la natura, obstinant-se a fons en l'explotació desenfrenada dels recursos naturals, creient il·lusament que podrien durar eternament.

L'ésser humà primitiu tenia por de les forces naturals. Sabem de mites que, durant mil·lenis, van ocupar l'imaginari de les poblacions com ara els déus que invocaven com a mitjancers per apaivagar les forces incontrolables de la natura, que limitaven els espais de

llibertat. Durant mil·lenis, la Humanitat va aconseguir viure al planeta sense destruir-lo, sense perjudicar-lo. Però, poc a poc, van passar de la condició de dominats a la de dominadors.

La lògica del sistema fa servir totes les tècniques per produir, costi el que costi, avançant en una perillosa escalada d'explotació de la terra, com si els recursos fossin inesgotables. El domini de la natura es transforma en la seva destrucció. L'ésser humà avui té el sinistre poder de destruir una llar que va costar milers de milions d'anys preparar-la.

Se sap que moren tones de peixos pels residus industrials llençats a les aigües. I es coneix l'amenaça de la manca d'aigua al planeta. L'aire, per la seva part, als centres urbans, assoleix nivells alarmants i gairebé insuportables de pol·lució, genera malalties pulmonars i càncer de pell, entre d'altres mals. Però més de dos terços de l'àrea forestal del món s'ha sacrificat en favor de la producció. El 1850 encara existia el 80% de la selva brasilera. El 1935 havia baixat al 26%. El 1962 amb prou feines n'hi havia el 13%. Avui queda menys del 3% dels nostres boscos brasilers. I les espècies animals? Des de 1600 fins avui, l'ésser humà ja ha extingit 162 espècies d'aus. Una centena d'espècies de mamífers ha desaparegut i 225 estan en vies d'extinció. Prop d'un miler d'espècies salvatges ja es consideren extingides.

La "desertificació" a Amèrica Llatina no es dona només a les terres seques i ermes, sinó en el màxim pulmó del planeta, l'Amazònia. Destruïnt-la, fem avançar dia a dia el desert llatinoamericà i mundial. És urgent el canvi de mentalitat, no només en els tècnics i en els empresaris, sinó en els camperols, tots els treballadors, els habitants de les ciutats, tots els pobladors del planeta, per aturar aquest crim ecològic i revertir-lo. Fa falta especialment que joves –ells i elles– descobreixin en la feina ecològica, en la Causa de la Terra, una bona Causa per encaminar la seva vida i la seva vocació futura: salvar la Terra, salvant així la Humanitat. I això, no tant i no només mitjançant accions materials –també urgents– sinó transformant les mentalitats, donant informació, provocant la reflexió, fent prendre consciència... en qualsevol ocasió, en qualsevol moment, mitjançant la Comunicació.